

ЕКОНОМСКИ БИЛТЕН

Економска реформа и обнова Босна и Херцеговина

Свесак 7, број 2
Март 2004

Овај Економски билтен објављен је у складу са овлашћенима лорда Падду Асхдоун-а, високог представника. Главни уредник: Патрице Дреиски, замјеник високог представника и шеф економског одјела, ОХР. Технички уредник: Алмира Кулаглић, економско одјељење, ОХР. Дизајн: Самир Мујковић, Одјел за ресурсе, ИЦТ секција, ОХР. Фото: Амер Капетановић

За питања и објашњења молимо контактирајте:
економиц.нeвслеттер@охр.инт

САДРЖАЈ:

УВОД ЗА ПРОЉЕТНО ИЗДАЊЕ ЕКОНОМСКОГ БИЛТЕНА.....	3
Добивање бољих бројева.....	3
МАКРОЕКОНОМСКИ ПРЕГЛЕД.....	4
ПОЉОПРИВРЕДА.....	8
Агенција за обиљежавање животиња Босне и Херцеговине	8
Фитосанитарна питања.....	8
СТАТИСТИКА.....	9
ФИНАНСИЈЕ И ФИСКАЛНИ СЕКТОР	9
Банкарство.....	9
Буџети	10
Закон о систему индиректног опорезивања у Босни и Херцеговини.....	10
Унутрашњи дуг	10
Побољшавање управљања јавним предузећима	11
СЕКТОР ЗА ИНФРАСТРУКТУРУ И ЈАВНЕ КОМУНАЛНЕ ДЈЕЛАТНОСТИ.....	11
Транспорт	11
Цивилно ваздухопловство.....	12
Енергетика	13
ЈАВНИ СЕКТОР И ЕКОНОМСКА ТРАНЗИЦИЈА.....	13
Социални сектор	13
Приватизација	13
Пословна клима	14
Булдожер	14
РЕГИОНАЛНИ УРЕДИ.....	15
ОХР Мостар	15
ОХР Брчко.....	16
ОХР Тузла.....	18
ОХР Бања Лука	18
НАЈНОВИЈЕ ЕКОНОМСКЕ ИНФОРМАЦИЈЕ ЗА БиХ	20

УВОД ЗА ПРОЉЕТНО ИЗДАЊЕ ЕКОНОМСКОГ БИЛТЕНА

Добивање бољих бројева

Три ствари падају у очи када је у питању макроекономски преглед за овај мјесец. Прва је да БиХ још увијек у довољној мјери не привлачи страна улагања која су јој потребна да би обезбиједила економски раст. Друга је да је дошло до пораста вриједности и обима извоза БиХ у земље региона са којима се проводе Споразуми о слободној трговини-другим ријечима, стратегија слободне трговине функционише. Трећа ствар је да унаточ чињеници да је робе из БиХ могуће без даџбина извозити у ЕУ и САД, али извозници из БиХ још увијек нису довољно конкурентни да би у потпуности искористили ову предност.

Постоје двије лоше вијести и једна добра вијест.

У прегледу се истиче да стране фирме које се налазе у Мађарској производе неких 60 посто мађарског извоза. Још је већа бројка недавно објављена у часопису Економист. Каже се да од 1998 године мултинационалне компаније из САД представљају 70 посто извоза у Ирској.

Успјешне привреде попут оних у Ирској и Мађарској, а обе биљеже експоненцијални скок када су у питању продуктивност, отварање нових радних мјеста те животни стандард, у посљедњих десет година, показују пут земљама попут БиХ.

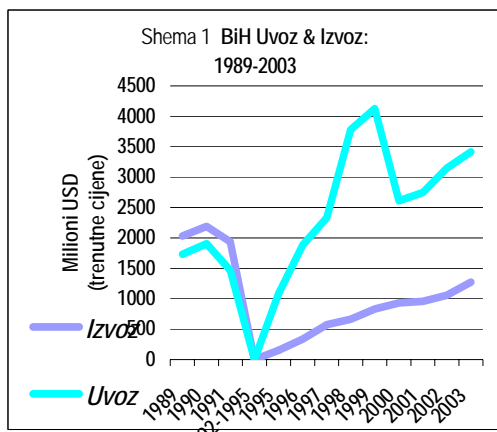
Међутим, један разлог због кога страни улагачи и даље зазиру од БиХ је и непривлачна слика коју стварају статистичке агенције у БиХ и /или одсуство поузданих статистичких података о земљи и њезиној привреди. Тако да још један прилог у билтену за овај квартал представља нрочито депримирајуће штиво. " Упркос значајној међународној и донаторској подршци претходних година, институције БиХ које се баве статистиком нису успјеле успоставити ефикасан статистички систем. Недостатак квалификованог особља, опреме и координације међу агенцијама за статистичку на ентитетским и државном нивоу заједничким снагама компромитују квалитет статистичких података за БиХ. О сивој економији се извјештава недовољно прецизно, па се тако ни растући привредни сектори не могу адекватно рефлектовати. Недостатак статистике која се односи на пољопривреду и макроекономију негативно се одражава на креирање политика на свим нивоима власти. Ако се овај проблем не буде разматрао, БиХ ће стећи проблематичну одлику тиме што ће створити још гору слику о својој привреди од оне која јој припада па ће тако званично радити против властитих интереса – привлачења улагања и побољшања цјелокупне привреде."

За неке ствари треба времена – сређивање проблема агенција за статистику БиХ требало би да буде једна од тих ствари. Органи власти треба да подуму читав низ корака без даљег одлагања – БиХ беспотребно чека на страна улагања која јој требају за отварање нових радних мјеста и подизања животног стандарда.

Амбасадор Доналд. С. Хаус, потпис.
Први замјеник Високог представника

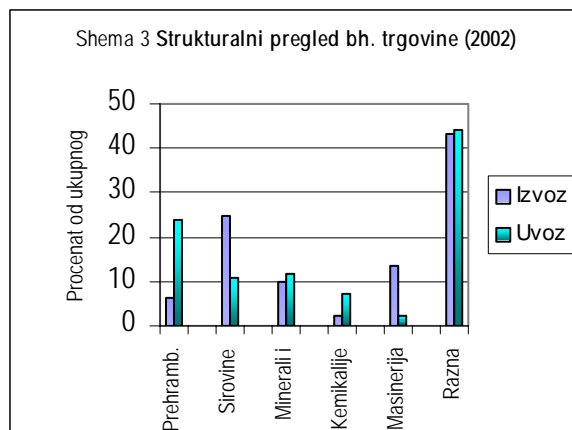
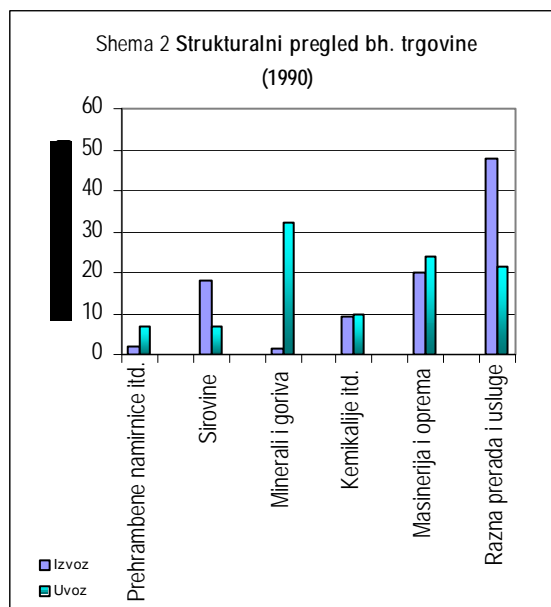
МАКРОЕКОНОМСКИ ПРЕГЛЕД

У годинама послје 1995., платни биланс БиХ изазива забринутост због упорно великих мањкова; а, иако је протеклих година донекле смањен огромни јаз између вриједности увоза и извоза у БиХ, мањкови у платним билансима и даље лебде над привредом, што ће бити случај и у догледној будућности.

Ово питање има и једну додатну димензију, због чињенице да се монетарна политика у БиХ ослања на функционисање строгог *Currency Board*-а. Према тој шеми, Централна банка БиХ (ЦББХ) обавезала се да ће вршити конверзију локалне валуте на захтјев, по фиксној стопи размјене. Дакле, за разлику од других централних банака, ЦББХ може издавати локалну валуту само ако постоји еквивалент те вриједности у страним валутама да то подржи. Према тој шеми, количина готовине (ΔX) у промету директно је повезана са количином нето страних средстава (ΔNFA) ЦББХ. Другим ријечима, $\Delta NFA = \Delta X$. Значи, локалне залихе готовине у потпуности зависе од количине девизних резерви БиХ, могућности посуђивања у иностранству, и/или способности привлачења страних улагања. Стога, уколико девизе дођу у БиХ захваљујући великим кредитима или страним улагањима, на крају ће бити више КМ у промету, а привреда би се морала прилагодити вишим цијенама. Ако, с друге стране, девизе одлазе из земље (нпр. да се плати увоз), на крају ће у промету бити мање КМ, а привреда би се морала прилагодити нижим цијенама. У том контексту, немогуће је бескрајно одржавати и финансирати мањке у платним билансима. Привреда мора пронаћи одговарајућа средства да се отклони та неуравнотеженост: привлачењем више улагања у земљу или посуђивањем више новца у иностранству. Међутим, на крају ће се дефицит морати смањити или елиминирати.

Иако је БиХ прије рата имала вањскотрговински вишак, структурални поглед трговинских шема БиХ показује да се догодила темељита промјена – ствар није само у томе да БиХ сада купује више него што продаје. Састав трговине БиХ вјероватно је важнији од самог обима. Шеме 2. и 3. упоређују састав вањске трговине БиХ у 1990. и 2002. Импликације су сасвим јасне: увоз БиХ промијенио се у корист прехранбених намирница и прераде, умјесто увоза машинерије и минерала/горива који је доминирао прије рата.

Ови трендови указују на чињеницу да се средина у којој сада послује бх. привреда значајно промијенила у односу на прошлост. За то постоје ендогени и егзогени разлози. Што се тиче ендогених, јасно је да је рат између 1992.-1995. узроковао значајно физичко уништење и измијештање многих бх. индустрија, са пратећим утицајем на трговински обим и шеме у БиХ. Другим

ријечима, производни капацитети земље су дјелимично уништени ратом, и то се одразило на извозну способност ове земље. У исто вријеме, многе индустрије на које непријатељства нису озбиљно утицала осјећају посљедице због застарјелих постројења и машинерије, што такођер утиче на њихов производни капацитет и конкурентност. Слично томе, процес транзиције са социјалистичке на слободну тржишну економију такођер је значајно да неке индустрије, које су можда биле непрофитабилне чак и прије рата, више нису могле примати државну помоћ и, као резултат тога, морале су се или затворити, или смањити производњу, уз истовремено смањење укупне производње бх. привреде. То објашњава мало нижи ниво увоза материјала као што су минерали и горива, као и кемикалије, зато што је у опадању тешка индустрија, која их је прерађивала и производила готове или полуготове производе, који су чинили велики дио извоза БиХ.

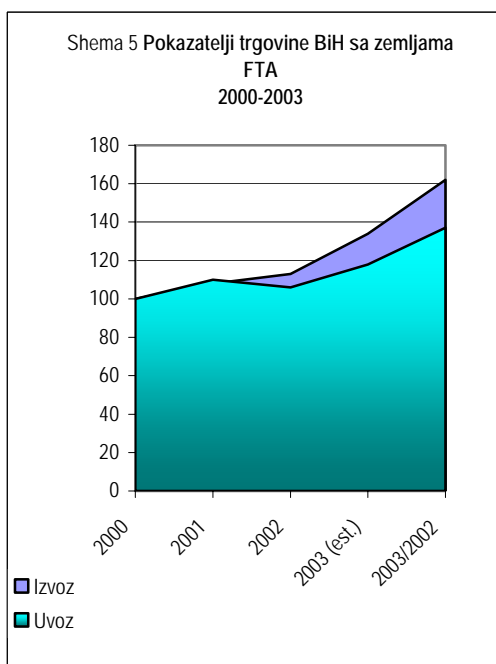
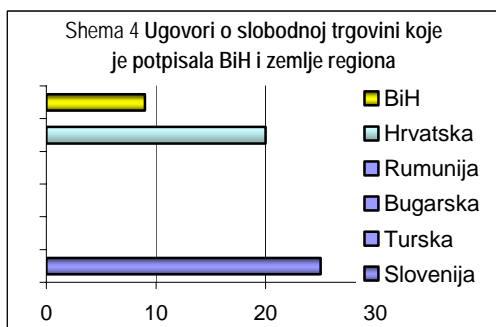
Са егзогене стране, сигурно се може закључити да је због рата БиХ изгубила многа тржишта за своје робе и услуге, јер су се бивши купци обратили неком другом да би се снабјели залихама. Слично томе, будући да се већи дио пријератне трговине вјероватно обављао путем компензације или на билатералној основи (посебно са земљама из бившег Совјетског блока), ова трговина је углавном зависила од реципроцитета и политичких струја, насупрот дјеловању 'невидљиве руке' слободног тржишта. Као посљедица тога, тешко да су многе такве трговинске шеме (које су вјероватно биле основа дијела ранијег трговинског вишка) могле опстати дуго након краја Хладног рата. И на крају, што је можда и најзначајније, нејасно је колики је био обим трговине БиХ са осталим републикама бивше Југославије. Могуће је да недавни дефицит који је БиХ имала у трговини са бившим југословенским републикама није ништа ново и да су сличне трговинске шеме постојале чак и у периоду када је БиХ наводно имала биланс трговинског вишка. Тај 'дефицит' не би био регистрован, јер би се трговина са бившом Југославијом сматрала домаћом, и то би се поравнало између шест бивших република пуштањем локалне валуте у промет.

Трговинске шеме које су подржавале читаве индустрије на тржишту од преко 20 милиона потрошача тако би оставиле наслијеђе у облику залиха и шема које појава царинарница не би могла избрисати преко ноћи. Током посљедње деценије, овакве трговачке шеме класификоване су као међународна трговина, чиме је утврђено цурење из домаће привреде, што није био случај током деведесетих. Један добар примјер је увоз

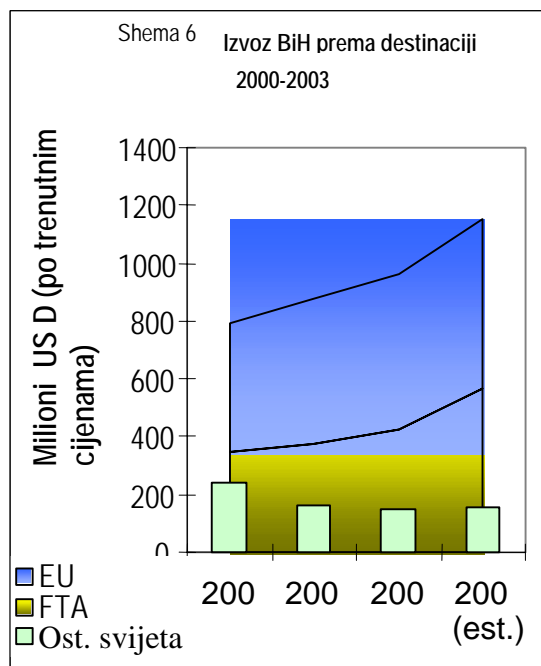
прехранбених намирница у БиХ. 1990.г., ова категорија чинила је мање од 10% укупног увоза, док је у 2002. увоз прехранбених намирница чинио више од 25% вриједности укупног увоза. Чак и уз адекватне прилагодбе које узимају у обзир опадање залиха ове врсте роба у БиХ, сигурно се може закључити да се увозне шеме БиХ у том погледу не разликују много од оних забиљежених у 1990., осим што је до каснијег пораста увоза дошло због промјена у геополитичком пејзажу – то је егзогени фактор који свој преседан има у распаду Хабсбуршке монархије 1918.г.

Иако вањску трговину БиХ ограничава неколико фактора, за које скоро да нема тренутног ријешења, то не мијења чињеницу да се садашњи дефицити не могу бесконачно наставити. У вањско-трговинској стратегији, дијелу стратегије владе БиХ за смањење сиромаштва (ПРСП), од новембра 2003.г., каже се да ће се 'током наредне три године, извозна стопа раста морати повећати и задржати на 15% до 2007.г. Истовремено, увозна стопа раста ће се морати смањити са 9% ове године на 5% до краја 2007.г.' Тај подстрек извозу, примјерено је у ПРСП-у, представљаће значајан предуслов за одржавање макроекономске стабилности у БиХ. Чини се да је отварање привреде, умјесто протекционизма, прихваћена стратегија у том погледу. Различите студије истичу да земље у развоју са отвореном привредом постижу пуно брже стопе економског раста од оних са релативно затвореним привредама. Чак и основно поређење кључних макроекономских статистика (као што је годишњи раст ГДП-а) између земаља југоисточне Европе и ЗНД-а, које узима у обзир процјене отворености својих привреда потврдило би да ове студије имају јаку чињеничну основу. Будући да је у основи мало тржиште, са релативно ниском куповном моћи, БиХ треба бити у стању да извози са минималним препрекама, не само да би поправила бројке у свом платном билансу, него и да би привукла страна улагања. У том погледу, ПРСП истиче један занимљив примјер: чини се да стране фирме у Мађарској производе око 60% мађарског извоза.

Ипак, емпиријски модели ЕБРД-а указују на чињеницу да је успешност вањске трговине земаља југоисточне Европе и ЗНД-а још увијек значајно испод њиховог пуног потенцијала. Постоји неколико разлога за то, али чини се да је распад бивше Југославије утицао на трговину групе земаља југоисточне Европе више од било којег другог могућег фактора. Такођер је наговјештено да би комбинација повећаног приступа западним тржиштима и смањења трговинских и транзитних баријера међу земљама у региону створила

najpovoljnije okruženje za budući rast trgovine i veću integraciju ovog regiona u svjetsku ekonomiju. EU je već preduzela korake da to osigura, povezujući pristup sopstvenim tržištima sa liberalizacijom trgovine u zemljama članicama Pakta stabilnosti jugoistočne Evrope. U tom kontekstu, BiH je potpisala devet bilateralnih ugovora o slobodnoj trgovini (FTA). Postojala je nada da će ti ugovori osigurati BiH dovoljno tržišnog prostora da može privući nove investitore, koji možda drugачije i ne bi bili zainteresovani za tržište od mañe od četiri miliona ljudi. Međutim, kada se uporedi sa brojem ugovora o slobodnoj trgovini koje su do sada potpisali susjedi BiH, ujedno i njeni konkurenti za strana ulagaња, devet takvih ugovora i nije tako velik broj, a pogotovo jer se trenutno primjeњуju samo četiri.

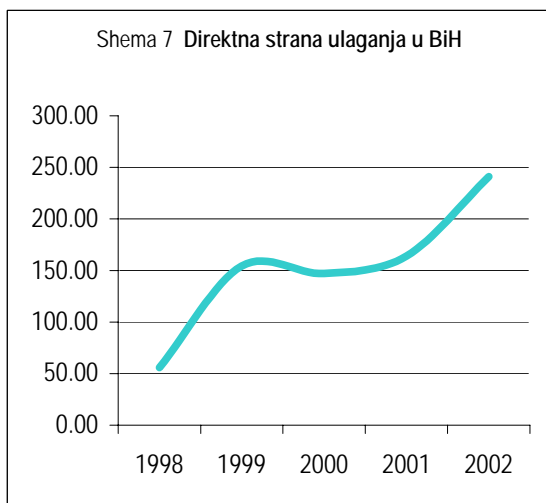

Што се тиче економских ефеката, најважније питање које треба поставити је да ли су уговори о слободној трговини до сада успјели да стимулишу трговину и улагања у БиХ. Према досад сакупљеним информацијама, јесу. Докази које је недавно прикупило министарство вањске трговине и економских односа (МОФТЕР) показују да је уговорима о слободној трговини постигнуто онолико колико се могло разумно очекивати у релативно кратком временском периоду. Као што показује Шема 5, тренд извоза БиХ у земље са којима су потписани уговори о слободној трговини расте брже од увозног тренда БиХ из исте групе земаља.

Такођер, најважнија тржишта за бх. извоз су она са којима БиХ има потписане уговоре о слободној трговини. Конкурентне стопе извозног раста БиХ разликују се према дестинацијама (Шема 6) и указују на чињеницу да је стопа раста бх. извоза у ФТА земље најбрже расла протеклих година. Дакле, уговори о слободној трговини, који су тренутно примјениви, већ почињу доносити користи, иако ће сигурно потрајати док се донекле нормализују постојеће разлике између увозних и извозних коефицијанета са овим земљама. У ствари, министарство вањске трговине и економских односа мишљења је да, у случају да није било уговора о слободној трговини и других приоритетних третмана које БиХ тренутно ужива, недавни пораст извоза, иако релативно скромног обима, можда се уопште не би ни десио. У ствари, иако су теоретски

тржишта ЕУ отворена за бх. извоз, и док чак и САД дозвољавају улазак бх. производа на своје тржиште у оквиру тзв. *Generalised System of Preferences* (приоритетни трговински програм са могућношћу обнове, који омогућава прихватљивим производима одабраних земаља у развоју да уђу на тржиште САД без плаћања царина), БиХ може извозити само релативно ограничен опус производа, који се углавном састоје од сировина и полупроизвода. То је дјелимично тако због неиспуњавања међународних прописа о слободној трговини и стандардима квалитета, а дјелимично и због недостатка конкурентности. Међутим, у цјелини, видљив тренд пораста бх. извоза је очигледан (у просјеку од 13% годишње) и, уколико се одржи, могао би водити испуњењу циљева зацртаних у ПРСП-у.

Међутим, овдје се мора изнијети и једна важна замјерка. Трговинска политика није стварни стимулатор свеукупног запошљавања, јер има тенденцију да утиче на шеме радних мјеста, умјесто на њихов свеукупан број; мада, индустрије које имају користи од либералног трговинског режима могу произвести мултипликаторе у сродним индустријама и тако подстакнути услужни сектор. Тако уговори о слободној трговини могу стимулирати трговину и улагања, истовремено са отварањем радних мјеста у неким индустријама ФТА земаља, док се у другим индустријама затварају. То ће бити донекле болан процес у неким секторима, чак и ако на крају успије учинити привреде земаља чланица ефикаснијим, подижићи на тај начин њихове просјечне приходе. Много економских доказа указује на то да проширена трговина, у правилу, повећава приходе и будуће стопе раста и, из тог разлога, све дотичне земље могле би реално очекивати нагомилана добити.

Као што је већ примијећено, студије ЕБРД-а показују колико је важно да се земље у транзицији добро интегришу са својим сусједима и другим западним земљама. У том погледу, охрабрујуће је видјети значајан обим економске интеграције који је БиХ постигла са сусједним земљама, чак и са ЕУ. Чланство у СТО такођер би донијело сличне користи, уз додатну предност укључивања БиХ у мрежу од 148 земаља које чине 96% свјетске трговине. Раније искуство и трендови јасно илуструју користи од чланства у том тијелу, као и то колико је пожељно да му се и БиХ придружи што прије. У годинама од 1950., међународна трговина расте четири пута брже од свјетског ГДП-а, док се коефицијент свјетског извоза према ГДП-у више него удвостручио, са 7% до 15% током истог периода. Чињеница да је међународна привреда постала више интегрисана него што је била током педесетих, не треба се мијешати са свјетском производњом: према часопису *"The Economist"*, тренутни обим трговине у преради је око 16 пута већи него током педесетих, док је тренутни ниво производње само 5 ½ пута већи. Тако се убрзани раст међународне трговине више може објаснити у смислу повећане либерализације, умјесто повећане производње широм свијета. Та либерализација је углавном дошла као резултат подстрека претходника Свјетске трговинске организације – ГАТТ-а (Генерални споразум о тарифама и трговини), који је покренут 1948.г. 55 година и осам 'рунди' међународних трговинских разговора касније, просјечне тарифе износе око десетину тарифа из времена када је заживио ГАТТ.

Стратегија БиХ у тражењу приступа СТО и ЕУ такођер значи да ће власти морати предузети читаву серију реформи различитог обима. У том контексту, ЕБРД је идентификовао присуство "вањских ослонаца" као што су СТО или ЕУ као један од кључних фактора у промовирању институционалних реформи (тима би се унаприједила и способност земље да привуче улагања, као и да извози). Дакле, иако приступање СТО не укључује дубље институционалне реформе, чланство и приступ тржиштима може извршити значајан индиректан утицај на брзину реформи, стимулишући отвореност и јачајући иницијативе за економске и институционалне реформе. С друге стране, вјероватно је да ће утицај *acquis communautaire* Европске уније бити пуно темељитији, будући да је реформски пакет ЕУ широк и ригорознији. Стога, уколико се узме у обзир да су тренутни циљеви политике потпуна интеграција БиХ са европским токовима и, на крају, свјетском привредом, онда се недавни напори власти да интегрирају привреду БиХ са околним

регионом могу посматрати као конкретни кораци ка реализацији постављених циљева.

ПОЉОПРИВРЕДА

Агенција за обиљежавање животиња Босне и Херцеговине

Агенција за обиљежавање животиња са сједиштем у Бањалуци, почела је званично са радом у мају 2003 године а представља дио Уреда за ветеринарство Босне и Херцеговине У раздобљу између 2002 и 2003 ЕУ је финансирала овај пројекат у вриједности од 2 милиона ЕУР-а. Агенција за обиљежавање животиња запошљава 20 људи..

Главни задаци Агенције за обиљежавање животиња су:

- успостављање и вођење националног регистра домаћинстава која се баве узгојем стоке
- успостављање регистра клаоница
- успостављање националног регистра сточних пијаца
- надзор и обиљежавање те контрола кретања животиња

Законодавство везано за обиљежавање животиња донесено је 2003 године, а особље Агенције обучено за вршење обиљежавања животиња.

План рада Агенције предвиђа:

- Евидентирање домаћинстава која се баве узгојем стоке, сточних пијаца и клаоница у БиХ
- Обиљежавање најмање 50 посто сточног фонда
- Припрема акционог плана за идентификацију осталих животиња попут оваца, коза, свиња и коња

Агенција је добро опремљена и адекватно попуњена особљем. Проведба обиљежавања и контроле кретања животиња олакшаће извоз БиХ у ЕУ и остале земље.

Недавно је Вијеће министара усвојило закључке о примјени одредбе 26 Закона о ветеринарству Босне и Херцеговине. То практично значи да више није могуће увозити животиње и производе животињског поријекла у БиХ од фирми и мјеста која нису регистрована у ЕУ и /или у БиХ. Проведба ове одредбе закона заједно са одлуком Вијећа

министара о смањењу броја граничних прелаза отворених за трговину животињама и производима животињског поријекла представља корак напријед у заштити здравља животиња и побољшању заштите здравља потрошача у БиХ.

Тренутан ниво илегалних граничних прелаза те илегална трговина животињама и производима животињског поријекла нарушио је здравље животиња и људи у БиХ. Честа кршења темелних прописа ОИЕ (Свјетска ветеринарска организација) представљају доказ да је ветеринарска инспекција у БиХ неадекватна. Једно подручје на коме је могуће извршити брзо побољшање је оснивање ефикасног система ветеринарске граничне инспекције на државном нивоу. У том смислу Вијеће министара је недавно усвојило закључке и задужило Министарство вањске трговине и економских односа да изврши припреме за прелазак ветеринарске граничне инспекције у надлежност државе.

Јачање регионалне сарадње представља значајно средство за повећање извоза и подстицање трговине. На Конференцији о улагању одржаној у Мостару, министар вањске трговине и економских односа, Драган Доко, потписао је протоколе о сарадњи у ветеринарству са Хрватском, Србијом и Црном Гором. Ти протоколи представљају полазишта за склапање уговора који ће дати даљи допринос изједначавању ванкотрговинског биланса, регионалној сарадњи и економском развоју.

Фитосанитарна питања

Више од шест мјесеци органи власти у Босни и Херцеговини нису у стању да се договоре око успостављања управе за фитосанитарна питања (Управе за заштиту здравља биља), што представља услов ЕК. Међутим, крајем марта, Вијеће министара коначно је усвојило одлуку о успостављању ове кључне институције..

Управа за фитосанитарна питања биће задужена за израду многобројних подзаконских аката и осталих прописа који ће дати директан допринос консолидацији јединственог економског простора, ојачати извозни потенцијал Босне и Херцеговине и побољшати заштиту здравља биља. Пољопривредни произвођачи, произвођачи хране те пољопривредни сектор као цјелина имаће значајне користи.

Управу сада треба попунити особљем обезбиједити јој простор и основну опрему за рад ,без даљег одлагања.

Надати се да су сада органи власти схватили хитност provedбе ових темељних административних корака, који ће омогућити значајну подршку пољопривредном сектору Босне и Херцеговине.

СТАТИСТИКА

Вијеће министара Босне и Херцеговине и даље касни са постављењем директора и замјеника директора Агенције за статистику Босне и Херцеговине. Та су два мјеста од кључне важности за provedбу Закона о статистици Босне и Херцеговине, као и испуњење предуслова за преговоре о Стабилизацији и придруживању ЕК.

Унаточ значајној међународној и донаторској подршци претходних година, институције за статистику Босне и Херцеговине нису успјеле да успоставе ефикасан статистички систем. Недостатак квалификованог особља, опреме те сарадње између Ентитета удружени компромитују квалитет статистичких података у Босни и Херцеговини. Нетачно се извјештава о сивој економији која је узела великог маха, а недостатак података из подручја статистике о пољопривреди те статистике о макроекономској ситуацији, негативно утичу на израду политике на свим нивоима власти. Ако се овај проблем не буде ставило на дневни ред, Босна и Херцеговина ће постати позната по једном од најлошијих система за прикупљање статистичких података на свијету.

ФИНАНСИЈЕ И ФИСКАЛНИ СЕКТОР

Банкарство

Сектор банкарства и даље је звијезда економских реформи и виталности Босне и Херцеговине, пошто и даље драматично расте и консолидује се. Грађани су са спремношћу прихватили мали број банака у страном власништву које сада доминирају тржиштем, и поклонили им своје повјерење. Четири банкарске фирме држе око 65 посто укупних полага у Босни и Херцеговини. Стопа раста полага и даље стоји добро, указујући на чињеницу да су значајна средства била чувана и гомилана изван банака, но сада су поново у систему. Укупан износ полага

достигао је 5 милијарди у септембру 2003 године, а 6 милијарди крајем марта 2004 године.

Банке које воде по износу полага воде и у банкарским услугама и позајмљивању средстава (робе широке потрошње, побољшање услова становања улагање у мала предузећа) те кредитима за приватна предузећа (мала и средња предузећа) који прелазе 40 посто укупних зајмова.

Број банака је са 73 у вршном раздобљу на крају 1998 смањен на 37 пошто су неодрживе банке сишле са сцене, а прогресивно јачање стандарда подстакло је консолидацију. Овај ће се број смањивати у наредним мјесецима под притиском критерија везаних за осигурање депозита, приватизацију или ликвидацију банака у власништву Владе Федерације, повећавањем банкарских стандарда и јачањем конкуренције.

Двадесет банака укључено је у програм осигурања депозита. Оне банке које нису могле испунити услове до 12 аугуста 2003 када је за ово био крајњи рок, морале су сачинити програме до 30 новембра 2003 о начину на који ће ове критерије испунити. Изгледа да неколико банака није у стању испунити ове затхтјеве те ће бити потребна интервенција.

Сљедеће бројке одражавају стални раст полага и позајмница.

Банкарски систем Босне и Херцеговине милиони КМ

	Год-1999	Год-2000	Год-2001	Год-2002	Год-2003
Укупно полага	1,838	2,094	3,323	4,158	5,300
Укупно позајмница	1,455	1,652	2,104	3,214	4,200

Надзор банкарства:

У значајном развоју политике, постигнут је општи консензус о консолидацији двију агенција за банкарство у одјељење за надзор у склопу Централне банке. Овај је потез окаснио због политичког противљења регулаторних одјељења од ентитетских до државног нивоа. Ова консолидација ће омогућити бољи надзор банкарства у развоју јединственог финансијског простора. Потребне правне промјене су сада у ревизији, а завршетак и консолидација планирани су за трећи квартал 2004.

Положај земље на ранг листи

Moody's investor Service дао је Босни и Херцеговини оцјену Б3+ указавши на позитивно гледање на будућност. Ова најава сигнализира је значајан корак напријед у интеграцији БиХ у међународну финансијску заједницу и привлачење улагања које доноси нова радна мјеста. Дугорочно гледано ово ће значити бољи приступ банковним позајмницама за финансирање даљег економског развоја и побољшање услуга за грађане. Фирма Moody's је рекла да је Босну и Херцеговину рангирала на начин на који ју је рангирала пошто у земљи постоји стабилна валута, а подузети су и потребни законодавни кораци за успостављање органа за индиректно опорезивање, који ће се бавити царинама и ПДВ-ом. Оцјена Б3+ може се у наредних шест мјесеци до године и пол дана и повећати ако буде дошло до даљег напретка у економским реформама.

Успут је, с опрезом, фирма Moody's алудирала на слаб квалитет статистичких података у Босни и Херцеговини као разлог због којег виша оцјена одмах није дата, а што би значило приступ позајмницама са нижим каматним стопама.

Јединствени регистар банковних рачуна

Гувернер Централне банке Peter Nicholl најавио је 26 марта да је потписан уговор о унапређењу жиралног система, који ће омогућити успостављање јединственог регистра банковних рачуна правних лица у Босни и Херцеговини. Кључна одлика овог побољшаног система биће обезбјеђивање додатних средстава за борбу против прања новца и омогућавање наплате и provedбе судских одлука.

Буџети

Парламент Федерације Босне и Херцеговине усвојио је буџет крајем марта. У буџету су исказани расходи у износу од 1.25 милијарде КМ, што представља повећање у односу на почетни нацрт буџета у износу од 1.185 милијарде КМ.

Оправдање за повећање расхода засновано је на постојању расположивих средстава која потичу од додатних дивиденда БХ Телекома, а одређене расходне ставке у буџету (изградња путева) могу се повећати само ако се ови дивиденди у у потпуности остваре.

Државни буџет је 31 марта усвојило Вијеће министара и Предсједништво. Парламентарна

процедура на државном нивоу требало би да услиједи у току априла.

Закон о систему индиректног опорезивања у Босни и Херцеговини

Закон о систему индиректног опорезивања у Босни и Херцеговини сада је на снази. Предсједавајући Управног одбора, Joly Dixon, постављен је Одлуком Високог представника.

Управни одбор Управе за индиректно опорезивање усвојио буџет за 2004 годину и радне групе раде на изради закона везаних за плаћање путем јединственог рачуна, систем расподеле прихода, царинску политику, ПДВ те Управу за индиректно опорезивање. Управни одбор је постигао одређени напредак у прва три мјесеца свог формалног постојања.

Нацрт закона о порезу на добит који је израдио ГТЗ достављен је у оба ентитетска министарства финансија у марту. Усвајање овога закона омогућило би ентитетским владама да усвоје претходно прихваћене приједлоге Комисије Булдожер везане за укидање двоструког опорезивања и пуну хармонизацију система опорезивања добити у цијелој Босни и Херцеговини.

Унутрашњи дуг

Једна од кључних економских реформи коју треба провсти у 2004 години је израда и усаглашавање стратегије о рјешавању унутрашњег дуга Босне и Херцеговине. Укупан износ унутрашњег дуга са 31 децембром 2002 године у РС процијењен је на 1,761.7 милиона КМ, што представља 49 посто ГДП а у Федерацији 3,263.4 милиона КМ, или 40 посто ГДП. Дуг на државном нивоу процијењен је на 208 милиона КМ, и може се рјешавати у контексту редовних буџетских прихода.

Структура дуга слична је у оба Ентитета; највећи дио се односи на стару девизну штедњу (775 милиона КМ у РС 1,110 милиона КМ у Федерацији), потраживања из ратног периода (600 милиона КМ у РС и 900 милиона КМ у Федерацији) док се остатак односи на општа неизмирена дуговања – плате, пензије, дуговања према добављачима, исплату инвалиднина и остало – (386.8 милиона КМ у РС 953.4 милиона КМ у Федерацији).

Стратегија рјешавања овога проблема треба да утврди износ који треба исплатити у готовини, а који износ се може поравнати издавањем обвезница са приспијећем од између 20 до 50 година, а остало иде у отпис. Садашњи нето износ за готовински исплату и издавање обвезница не би требало да пређе 10 посто ГДП.

Тренутно се дефинишу процедуре везане за верификацију. Њима би требало обезбиједити израду закона до 30 јуна 2004 године, као што је планирано и препоручено од ММФ-а, а треба да укључе позитивна рјешења проблема који произлази из чињенице да сва потраживања сада нису прецизно исказана у тачним износима, нити је сва потраживања могуће исплатити; међутим, сва потраживања треба исплатити под једнаким условима.

Побољшавање управљања јавним предузећима

Прошле године Специјални ревизор открио је да су јавна предузећа у Босни и Херцеговини губила десетине милиона КМ годишње због непоштеног и некомпетентног понашања (а понекад се радило о обје ствари заједно). У октобру 2003 године ентитетски премијери обећали су да ће нешто учинити по том питању. Рекли су да ће донијети законе којима се људима на вишим руководним положајима у јавним предузећима онемогућује да пуне властите џепове односно џепове својих пријатеља или политичких господара. У тим законима утврђују се детаљна правила којих се људи у управљачким структурама морају придржавати. Сачињена су тако да омогућују компетентније и ефикасније функционисање јавних предузећа, да могу сачувати постојећи ниво радних мјеста, а отворити и нова. Помоћу тих закона бити ће могуће да јавна предузећа раде на начин на који треба да раде – као покретачка снага економског раста Босне и Херцеговине. Овим се законима детаљно утврђује начин на који јавна предузећа треба да буду организована, а утврђују и кодекс професионалног понашања који се од руководног особља захтијева.

Пакет се састоји од следећих закона:

- Ентитетски закони о јавним предузећима, који управљачку структуру јавних предузећа изједначавају са оном у приватним предузећима. Установљене су јасне одредбе о оправданости рада управљачких структура и осталих

тијела, одредбе о сукобу интереса, већа независност у односу на унутрашње ревизоре итд.

- Ентитетски закони о улагању јавних средстава, којима се обезбјеђује алокација расположивих готовинских средстава на свим нивоима власти и јавних предузећа само у складу са јасним и проводивим критеријима. Циљ је рационализација пласмана постојећих средстава.
- Оквирни закон Босне и Херцеговине о јавним набавкама, којим се уводи европски режим јавних набавки и установљава Агенција за јавне набавке на државном нивоу, надлежна за провођење одредби овога закона.
- Оквирни закон Босне и Херцеговине о ревизији и рачуноводству којим се утврђује скуп стандарда везаних за рачуновође и ревизоре у цијелој Босни и Херцеговини и уједначава обука и регистрација.
- Ентитетски закони о облигацијама.

Иако су се премијери обавезали и пружили многобројна увјеравања да ће овај пакет увјерити приоритетни третман, само је Закон о рачуноводству до сада усвојен. Сви остали закони су још увијек на владама. У међувремену, већина јавних предузећа и даље послује са резултатима који су испод њихових могућности. Да би се подстакло доношење ових закона, у наредних неколико седмица биће подузета јавна кампања.

СЕКТОР ЗА ИНФРАСТРУКТУРУ И ЈАВНЕ КОМУНАЛНЕ ДЈЕЛАТНОСТИ

Транспорт

Већ одавно отворена питања у сектору транспорта, тј. Закон о жељезницама и Коридор Вц забиљежила су релативно мален напредак у посљедњем кварталу. Радна група о жељезницама није била у стању да изнађе нови приступ питању јединственог управљања жељезничком инфраструктуром у Босни и Херцеговини, упркос чињеници да је то *сине ауа нон* сваког будућег развоја овога вида саобраћаја. У том контексту, реконструкција и модернизација коју је БХЖК предложила у Инвестицијском плану 2005/2009 могле би бити озбиљно икомпромитоване.

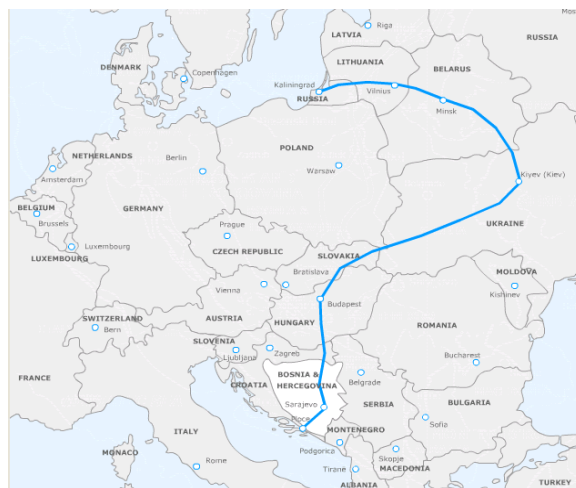
Модернизација и реконструкција које треба обавити у складу са Трансевропским жељезничким стандардима (ТЕР) неће бити изводљива без успостављања јединственог управљања инфраструктуром, нити ће бити могуће остварити циљ усклађивања развоја жељезничке инфраструктуре на коридорима са сусједним земљама. Исто тако, недостатак сагласности око кључних питања која би требало да буду обухваћена предложеним Законом о жељезницама, могли би за резултат имати довођење у опасност будућег финансирања из вањских извора, у свјетлу чињенице да је пуна обавеза органа власти БиХ у односу на план, чији је циљ повећање ефикасности операција и безбједности пуника, до сада остала неиспуњена.

Конечно из информација предочених Вијећу министара види се да је од двадесет фирми које су се јавиле на међународни оглас за израду одговарајуће студије проводљивости за Коридор ВЦ у ужи избор комисија одабрала седам. 25 марта Вијеће министара предложило је седам могућих кандидата (3 из Федерације Босне и Херцеговине, 3 из Републике Српске и 1 из Дистрикта Брчко) за чланство у Државној комисији за концесије.

Ова именована треба да потврди Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине. Свако успоравање у овом смислу могло би значити даље одлагање изградње овога аутопута.

На више локалном нивоу, јавио се охрабрујући знак међуентитетске сарадње између давалаца услуга у јавном саобраћају Кантона Сарајево и општине Српско Сарајево. Чини се да су заинтересоване стране одлучиле да постојећа трмвајска линија треба да буде продужена са постојеће посљедње станице на Илици до Храснице и Војковића. Овај пројекат представља саставни дио регионалног плана Сарајево економска регија о саобраћају. Одржан је састанак са чешком фирмом

Бројка 1 Дио паневропског коридора ВЦ кроз БиХ

Бројка 2 Предложени коридор у цјелини

“ЗС Брно” а представници ове фирме исказали су најмјеру да раде на техничким и финансијским аспектима овога посла.

Цивилно ваздухопловство

26 фебруара 2004 године авион у коме се налазила македонска делегација на путу за Међународну конференцију о улагању у Мостару, укључујући председника Бориса Трајковског, срушио се у близини мостарског аеродрома. Истрага техничке комисије још увијек је у току и врши се анализа двије црне кутије. Циљ ове комисије није да утврди кривца већ узроке несреће, како би се спријечиле сличне несреће у будућности.

Примопредаја Зрачне луке Мостар

22 марта потписан је Меморандум о разумијевању између СФОР-а и цивилних власти о примопредаји овлаштења и обављању услуга ваздушног саобраћаја под директном надлежности Дирекције за цивилно ваздухопловство Федерације Босне и Херцеговине. Од 1 априла, домаће особље руководи аеродромом који је сада у потпуности усклађен са стандардима ИЦАО-а те препорукама ЕУРОЦОНТРОЛ-а када су у питању техничка опрема и контролори лета.

Након Бањалуке и Сарајева, мостарски аеродром је трећи аеродром који је под пуном контролом домаћег особља. Посљедњи међународни аеродром у Тузли отворен је за комерцијални саобраћај 5 марта 2004 године, али је још увијек под контролном војног особља САД.

Енергетика

Реформа у сектору енергетике једно је од кључних подручја које третира Студија изводљивости ЕК. Од изузетне је важности за Босну и Херцеговину да покаже напредак у овој реформи.

Током првог квартала или 2004 године, у центру реформе енергетског сектора била су два кључна закона за овај сектор: Закон о предузећу за пренос и Закон о независном оператору система.

Ова два закона спадају међу најзначајније кораке у реформи сектора електричне енергије у Босни и Херцеговини. Израђени су уз активно учешће финансијских, правних и техничких стручњака из све три електропривреде као и техничких стручњака које је обезбиједила међународна заједница.

Закони о Трансо и ИСО су сада на Парлементарној скупштини Босне и Херцеговине. Комисије Представничког дома и Дома народа су једногласно усвојиле принципе закона, али су усвојиле амандмане којима се смањује њихова техничка вриједност.

Надлежно министарство, Министарство вањске трговине и економских односа, представници бранше и стручњаци из међународне заједнице тренутно раде са представницима свих укључених страна на омогућавању усвајања ових закона са одговарајућим и договореним техничким одредбама.

ЈАВНИ СЕКТОР И ЕКОНОМСКА ТРАНЗИЦИЈА

Социални сектор

Проблеми у социјалном сектору утврђени у току 2003 године и даље су присутни у 2004 години. Поред чињенице да је ниво пензија и даље низак, и недовољан да покрије основне потребе својих корисника, пензиони систем суочава се са компликацијама везаним за Међуентитетски споразум из 2000 године. Република Српска тврди да се повукла из споразума, док представници Федерације инсистирају да нису формално обавијештени о том повлачењу.

Иако Република Српска инсистира да пензије треба исплаћивати у оном Ентитету на чијој је територији је и зарађена, пензије се и даље исплаћују у

Ентитету у коме су потраживања регистрована за вријеме рата, или прије закључења међуентитетског споразума.

Сектор здравства и даље је оптерећен финансијским потешкоћама и неадекватним нивоом пружања услуга у кантонима у Федерацији а, а на нивоу општина у Републици Српској. У Федерацији квалитет здравствених услуга ослабљују високи трошкови пословања веома децентрализованог система финансирања здравства организованог у 11 завода за здравствено осигурање. Ово је нарушило и квалитет здравствене заштите становништва.

Везано за ратне ветеране и законодавство које се бави питањима њихових накнада, Влада Републике Српске усвојила је нацрт новог закона којим се уређују права ратних ветерана, ратних инвалида и породица погинулих бораца и проследила га Народној скупштини Републике Српске.

Приватизација

У току првог квартала, постигнут је одређени напредак у процесу приватизације. У Федерацији Босне и Херцеговине одређен број тендера покренутих у посљедњих неколико мјесеци окончан је потписивањем уговора о продаји, од чега је најзначајнији онај везан за Холидау Инн Хотел. Резултати тендера у Републици Српској били су скромни, пошто пет од девет покренутих тендера нису били успјешни. У центру интересовања је тендер везан за Бањалучку пивару.

Пренос надлежности у приватизацији стратешких предузећа са кантоналних на Федералну агенцију за приватизацију завршен је у пет од шест мјеродавних кантона. Споразум о преносу надлежности потписало је пет кантоналних премијера и директора агенција за приватизацију. Овим ће се управљање приватизацијом "стратешких" предузећа обављати на централном принципу, а Федерална агенција за приватизацију преузеће административну контролу над овим процесом.

Једна од највећих препрека приватизацији, велика задуженост предузећа која се нуде на продају, још увијек представља питање које треба ријешити. Досадашње искуство показује да таква предузећа на привлаче купце уколико нема механизма помоћу кога би се предузећа ослободила овога дуга. Рјешење овога проблема један је од најважнијих приоритета влада.

Пословна клима

Закон о стечају Федерације Босне и Херцеговине

Почетком априла Парламент Федерације усвојио је измене и допуне Закона о стечају. Тим изменама и допунама постојећи Закон ће функционисати на начин на који и треба да функционише, дајући фирмама које се нађу у потешкоћама начин да издају из проблема, а да при томе не морају у потпуности да се затварају и отпуштају све своје запослене.

Стечај може да омогући реструктурисање, тако да као резултат настане конкурентна фирма организована на модеран начин. Само фирме попут ових могу да стварају добит и гарантују радна мјеста за упослене. Закон допушта фирми покретање стечајног поступка те поравнање једног дијела неизмирених позајмница и дуговања (укључујући и неисплаћене плате запослених, али са ограниченим бројем мјесеци за исплату). То је један начин преживљавања. Потом се може реструктурисати – отпустити вишак запослених, ојачати своје одрживе дијелове, развити нове линије производа и тржишта – те платити преостала дуговања када почне поново да ствара добит. Када се опорави, може опет да почне са упошљавањем. На дуги рок, реструктурисање фирми значи више нових радних мјеста, а не мање.

Осим тога, ефикасан закон о стечају представља централни елемент у привлачењу више улагања у БиХ, подизању нивоа постројења и производа те јачању маркетинга, обуке те истраживања и развоја. БиХ се натјече за средства од улагања са осталим земљама у региону. Тек сада почиње да се натјече на ефикасан начин, па тако усвајање ових измена и допуна значајно доприноси положају БиХ у самој првој линији међународног улагачког тржишта.

Оквирни закон о рачуноводству и ревизији

22 марта Вијеће министара усвојило је Оквирни закон о рачуноводству и ревизији и упутило га Парламентарној скупштини БиХ на усвајање по хитном поступку.

Професија рачуновође и ревизора игра значајну улогу у БиХ. Инвеститори, влада, послодавци, донатори и јавност уопште овисе о овој професији која обезбјеђује тачне и правичне закључке у односу на резултате свих привредних дјелатности. У јавном је интересу да ревизију обављају особе које су кроз учење и радно искуство стекле

стручност за овако значајне послове. Једнако је значајно да стандарди који се примјењују при обуци, развоју и стварном рачуноводственом и ревизорском раду буду стандарди које су прихватиле већина европских земаља и земаља свијета.

Оквирни закон о рачуноводственим стандардима и стандардима ревизије има за циље следеће :

- Уређивање рачуноводства и ревизије у складу са стандардима и праксом ЕУ
- Стварања климе у којој професија рачуноводства и ревизије може напредује и расте
- Предложени закон ће обезбједити јединствени скуп рачуноводствених стандарда као и стандарда везаних за извјештавање који ће помоћи у стварању повјерења и бити у складу са осталим националним праксама. Оквирни закон је израђен тако да је у потпуности усклађен са директивама и праксом ЕУ. Један од кључних циљева овога законодавства је омогућавање развоја конкурентног и кредибилног приватног сектора професије рачуновођа и ревизора, који ће имати овлаштења да дјелују у пракси у цијелој земљи, подстицајући улагања и економски раст у БиХ.

Доношење и provedбу Закона о рачуноводству и ревизији (сада у парламентарној процедури) посматрамо као значајну компоненту у јачању и напредовању пословног окружења у БиХ. Нова улагања су императив ако пословање у земљи жели да расте и буде конкурентно како на регионалном тако и на тржишту ЕУ. Док ће већина улагања морати доћи изван земље, страни и домаћи инвеститори ће морати имати повјерења у тачност финансијских информација на којима заснивају своје одлуке о улагању.

Булдожер

10. марта, на једном важном догађају у Јајцу, Иницијатива Булдожер представила је нову брошуру. У брошури су наведени детаљи о имплементацији првих 50 реформи произведених у првој фази. У исто вријеме, чланови Јединица за хитне реформе извјестили су премијере Хаџипашића и Микеревића, и градоначелника Брчког о имплементацији реформи из друге фазе.

Што се тиче реформи из друге фазе, Брчко Дистрикт је имплементирао свих 100%, док остале надлежности у БиХ тек треба да имплементирају

већину својих реформи, од којих су неке у парламентарној процедури, а неке се поново дефинишу, да би се ускладиле са компромисима постигнутим између владе и приватног сектора. Предвиђа се да ће у наредних неколико мјесеци бити усвојен већи дио реформи из друге фазе, чиме ће се отворити пут за почетак треће фазе Булдожера.

Трећа фаза ће ускоро почети. Она ће усмјерити енергију и консолидирати механизме који су успостављени у првој и другој фази. У трећој фази, Булдожер Комисију ће у потпуности одржавати и водити њени локални учесници из БиХ. Међународне организације, а посебно ОХР, помагат ће кад то буде потребно или кад то од њих затраже учесници из приватног сектора.

Раније је међународна заједница (ЕК, УСАИД, ОХР, Свјетска банка, ММФ) вршила филтрацију и провјеравала реформе, да би осигурала да оне буду у складу са планом структуралних реформи. Јединице за хитне реформе, које су покренуте у новембру, помоћи ће у процјени будућих реформи Булдожера.

Јединице за хитне реформе постале су важан дио структуре Булдожера. Оне су важна веза између саговорника из јавног и приватног сектора. Уколико БиХ жели да крене напријед и постне просперитетна земља, мора се његовати овај дијалог, и мора му се омогућити да се развије као редовна активност, као што је то случај у најуспјешнијим привредама. У том смислу, покушавамо надоградити успјех прве фазе. Успјешна имплементација неких кључних приједлога реформи показује да је дијалог између јавног и приватног сектора могућ, и да је заиста продуктиван.

Најважнији циљеви треће фазе Булдожера су:

1. Промовисање институционализације јавно – приватног партнерства и дијалога.
2. Одржавање успјеха процеса Булдожер
3. Повећање домаћег учешћа у свим аспектима иницијативе Булдожер
4. Дефинисање механизма за одржавање легитимности лобирања за хитне реформе.

РЕГИОНАЛНИ УРЕДИ

ОХР Мостар

Међународна конференција о улагању

Иако у сјени трагичног пада авиона у коме се налазила македонска делегација укључујући председника Бориса Трајковског, Међународна конференција о улагању одржана у Мостару 26 и 27 фебруара обиљежена је значајним пословним контактима и могућностима улагања.

Главна сврха конференције било је подстицање привреде Босне и Херцеговине, привлачење страних и домаћих улагача и повезивање тржишта Босне и Херцеговине са тржиштима сусједа. Док су неки гости конференције наглашавали значај регионалне и билатералне сарадње између Босне и Херцеговине и појединих земаља у региону, представници домаћих органа власти и међународне заједнице присутн у Босни и Херцеговини нагласили су значај економских реформи које су у току и њихове provedбе.

Директор ФИПА-е која је помогла организацију овога догађаја, извршио је презентацију о томе зашто треба улагати у БиХ наглашавајући да је у земљи у току најбржа стопа раста побољшања пословне климе у југоисточној Европи, финансијска стабилност, најнижа инфлација (око један проценат годишње), стабилна валута, одличан географски положај, расположива квалификована радна снага добро образована и са конкурентном цијеном рада те обиљем могућности за улагање. Директор ФИПА-е је даље указао на кључне економске секторе БиХ (туризам, дрвна индустрија, пољопривреда и храна, струја, грађевинарство и грађевински материјал, текстилна индустрија и месна индустрија) и представио 12 пројеката. Остали пројекти представљени су за вријеме округлих столова одржаних другог дана по конкретним областима, банкарству, индустрији и енергетици, инфраструктури, пољопривреди и туризму.

Приједлог везан за коридор Вц, један од највећих грађевинских пројеката у БиХ, у вриједности од 2.5 милијарде ЕУР-а такођер је представљен. Исказан је интерес за реконструкцију објеката на Игману и Бјелашници, те улагања у телекомуникајске мреже, пројекте везане за заштиту околине итд. Више информација о представљеним пројектима може се добити у ФИПА-и.

На крају конференције, премијери БиХ, Хрватске, Словеније Албаније Србије и Црне Горе, Бугарске и Македоније дали су заједничку изјаву

- у којој се поздравља напредак постигнут у БиХ
- признаје потреба за радом на стабилизацији политичких односа и подстицању и привлачењу директних страних улагања,
- понавља обавеза за даљим унапређењем економских односа и слободне трговине
- наглашава значај одрживог економског напретка; и
- наглашава стална подршка напорима БиХ везаним за испуњење критерија за интеграцију у ЕУ.

Резултати Конференције о улагању неће се моћи осјетити још извјесно вријеме, али се с разлогом може очекивати да ће одређен број нових улагања и потписаних пословних уговора бити резултат овога догађаја.

Накнада општинама од производњу струје

Нови закон Републике Српске о компензацији за кориштење природних ресурса чији је циљ производња електричне енергије усвојен у октобру 2003 године обезбиједиће значајно повећање општинских буџета у Требињу (око 2.3 Мил КМ), Билећи (око 2.1 Мил КМ) и Гацку (око 3.4 Мил КМ). Законом се утврђује да 70% тих средстава треба да буде искориштено за економски развој давањем зајмова потенцијалним корисницима, док 30% треба да буде усмјерено у побољшање инфраструктуре.

Представници ОСЦЕ ОХР- састали су се у неколико наврата са представницима општинских органа власти да би понудили помоћ у примјени овога закона и разговарали о начинима на које би се горе поменутих 70% средстава могло усмјерити будућим корисницима. Представници органа власти Републике Српске укључујући министарства финансија, пољопривреде и локалне самоуправе, такођер ће учествовати на будућим састанцима са општинама да би понудили своје сугестије гдје и на који начин новац треба трошити.

Док је Општина Требиње већ усвојила План и програм развоја општине и именовала комисију за утврђивање критерија за позајмнице, општине Билећа и Гацко су још увијек у процесу припреме програма. Након усвајања програма и критерија, све три општине планирају оснивање одбора за избор приједлога пројеката.

Пошто ће горе поменута средства престављати сасвим нове приходе за ове општине и регију Источне Херцеговине уопште, имаће значајан утицај на темпо економског развоја, који је био веома спор у овим подручјима у ближој прошлости. У току provedбе ових програма, темељни принципи општина требали би да буду транспарентност, легалитет и доступност. Међународна заједница ће вршити праћење процеса да би обезбиједила поштовање принципа и вршење унутрашње контроле.

Мостарска зрачна лука

У протеклих неколико мјесеци, представници домаћих и међународних тијела посветили су много времена окончању израде Прелазног пословног плана о Зрачној луци Мостар и припреми за примопредају аеродромских услуга (земаљских и зрачних) од француског СФОР-а домаћим органима власти. У ту сврху одржано је неколико састанака Управног одбора Зрачне луке Мостар.

Сходно томе, представници међународне заједнице заједно са представницима државних федералних и кантоналних органа власти припремили су и обавезали се да ће провести тродјељни прелазни план са утврђеним приоритетима за безбједну и сигурну примопредају те будуће функционисање аеродрома. Иако су локални органи власти обезбиједили средства за финансирање листе приоритета број један, потписане у форми споразума 19 фебруара 2004 године, финансирање листе два и три још увијек није сигурно.

Испуњење приоритета са списка један од суштинске је важности за безбједно и успјешно повлачење француског СФОР-а са аеродрома. Пошто је то проведено, церемонија примопредаје аеродрома одржана је 22 марта 2004 године. За вријеме церемоније потписан је Меморандум о разумијевању између СФОР-а и цивилних органа власти, којим се утврђује да ће дирекције за цивилно ваздухопловство БиХ и ФБиХ преузети контролу над аеродромом од 1 априла 2004 године.

ОХР Брчко

Пореска реформа

Дистрикт Брчко спада међу прве који су почели са реформом система за индиректно опорезивање у складу са стандардима ЕУ и савременом тржишном привредом. Закон о порезу на приход усвојен је у јуну 2003 године и уређује директно опорезивање

физичких и правних лица. Први дио закона, којим се уређује порез на плату, примјењује се у Брчком од 1 јула 2003 године. Почетком 1 јануара 2004 године други дио закона, порез на добит предузећа се примјењује. Пошто ће директно опорезивање добити на важности у цијелој Босни и Херцеговини у будућности, вођство које је Брчко преузело по овоме питању је значајно. ГТЗ је израдио прву верзију нацрта овога Закона, али је и ОХР Брчко дао свој допринос његовој изради.

Булдожер

Дистрикт Брчко је досад испунио своје законске обавезе проистекле на основу приједлога ИИ фазе Булдожера, са једним изузетком који још треба урадити (објављивање у службеном гласилу). Тај приједлог тренутно чека на друго читање на Скупштини прије самога доношења. У поређењу са државом и ентитетима, Брчко је далеко одмакло у provedби друге фазе. У неким случајевима, ентитети и Дистрикт треба да оформе међуентитетске радне групе које ће онда радити на детаљима предложених измјена и њиховој provedби. Градоначелник Дистрикта Брчко поставио је представнике за ове радне групе. Међутим, са радом се још није отпочело пошто ентитети нису утврдили своје чланове.

Иницијатива везана за ријеку Саву

На 4-ој сједници Прелазне комисије за ријеку Саву, у децембру 2003 године, ОХР Брчко/Економски одјел представили су намјеру Дистрикта да финансијски подржи Иницијативу везану за ријеку Саву. Ово одражава значај пловидбе на ријеци Сави те рехабилитацију и развој Луке Брчко. Циљ је пловидба Савом током цијеле године. То ће бити изузетна помоћ ревитализацији Луке Брчко, што ће помоћи економски развој ове регије у цјелини. Према договору стручњака ради се о сљедећим препрекама пловидби на Сави током цијеле године:

1. не постоји батиметрички премјер 0 - 168 км ријеке
2. не постоји батиметрички премјер на дионици између 202 - 222 км ријеке
3. већ су утврђене критичне тачке на ријеци: Камичак и Мрђановци (обје у Србији) те Брезово Поље (у Дистрикту)

ОХР Брчко/Економски одјел су ову ситуацију темељито проанализирали и консултовали још неколико стручњака из овог подручја. Закључено је да је батиметрички премјер доиста најзначајнија мјера коју треба подузети. Све остале мјере везане

за побољшање ситуације везане за ријеку овисе о овоме. Представљало би свеобухватни основ за чишћење и обиљежавање ријеке. Значај овога треба да цијене све заинтересоване стране, укључујући и међународну заједницу. Истовремено, истистирано је на обавези земаља власница земљишта на обали ријеке да све остале мјере на њиховим дијеловима ријеке слиједу након извођења батиметричког премјера.

У складу са нашим препорукама, Стратешка група за пловидбу (Прелазне комисије за ријеку Саву) одржала је састанак у Градишци, 4 фебруара. Сви учесници, представници земаља кроз које протиче ријека Сава, сагласили су се да је батиметрички премјер од кључне важности за поновно отварање ријеке за пловидбу.

У складу са смјерницама ОХР-а, Дистрикт Брчко је званично обавијестио земље уз обале ријеке Саве о својој намјери да финансијски подржи Иницијативу везану за ријеку Саву.

Дистрикт Брчко одлучио је да финансира овај батиметрички премјер, на начин на који су то утврдиле и договоре земље уз обале ријеке Саве. Премјер ће се односити на 0 - 168 км те 202 - 222 км ријеке. Преостали дио је већ премјерен кроз пројекат који је финансирао ОХР Брчко 2002 године. Средства су већ додијељена и Дистрикт је спреман да отпочне са provedбом. Писмо је упућено Вијећу министара Босне и Херцеговине у коме се тражи да Вијеће министара формално обавијести владе Хрватске и Србије. Овај ће се пројекат дјелимично проводити на њиховим територијама, те је стога потребна њихова одговарајућа логистичка подршка. Све су земље већ обећале да ће пружити пуну подршку и нагласиле да ће, када пројекат буде проведен, одмах одиграти своју улогу везану за пловидбу током цијеле године.

Међународна заједница би могла и требала реаговати значајном финансијском помоћи да би подржала ову иницијативу и испунила своја обећања дата на почетку саме Иницијативе. Писмо Министарства комуникација и транспорта при Вијећу министара Босне и Херцеговине владама Хрватске и Србије послато је 8-ог марта. Средства која је обезбиједио Дистрикт Брчко признају се као допринос Босне и Херцеговине.

Свјесни чињенице да су ово предуслови који омогућавају даље побољшање сарадње међу земљама у региону повезаним дунавским коридором, јасно је да испуњење тих предуслова представља једну од смјерница за пријем у

Европску Унију, што је крајњи циљ свих земаља у региону.

Лука Брчко

Према плану provedбе реструктурисања Луке Брчко, Економски одјел ОХР Брчко завршио је нови Закон о Луци Брчко. Овај закон представља предуслов за реструктурисање луке у јавну корпорацију Дистрикта која ће функционисати као одржива комерцијална фирма. Коначну верзију закона израдила је радна група која се састојала од представника ОХР Владе Дистрикта Брчко и Луке Брчко. У свјетлу значаја луке за цијелу БХ, обе ентитетске владе и Вијеће министара Босне и Херцеговине су консултовани. Тако ће један члан надзорног одбора представљати Вијеће министара Босне и Херцеговине.

Потреба за кориштењем луке је све већа међу шпедитерима. Фирме попут Бимала, КХК, БХ Стеела, Бирач-а из Зворника, Агрогруп-а, Цементаре Лукавац, Рудника угља Тузла и Љубија користиле би луку за транспорт својих роба. Потенцијални италијански улагачи у Дистрикту такођер су изразили интерес за кориштење луке. Све ово јача потребу за планом којим ће се обезбиједити дужа сезона за шпедитере, када се ниво воде побољша. Осим тога, делегација јапанске владе посјетила је луку у јануару и исказала интерес за значајан пројекат чији је циљ преузмјеравање жељезничке линије која води ка луци и индустријском подручју, да би се избјегао пролаз кроз центар града. Назначили су своју намјеру да предложи Токију грант у вриједности осам милиона КМ за финансирање овога захвата. Када грант буде одобрен, provedба би могла бити завршена за двије године, кроз Владу Дистрикта и Министарство комуникација и транспорта Босне и Херцеговине.

ОХР Тузла

Недавна приватизација коксаре привукла је пажњу и локалних и ентитетских органа власти. Жељезнице Босне и Херцеговине захтијевале су успостављање редовне линије за теретни саобраћај између Тузле и луке Плоче у Хрватској.

Аеродром за комерцијални саобраћај у Тузли обавио је три пробна лета који би требали да постану редовне линије између Тузле и Туниса. Пробни чартер летови обављени су 5-ог, 12-ог и 19-марта за туристичку агенцију Голден Тоурс.

У току прва три лета, укупан број путника био је 380, што је испунило очекивања потребна за

успостављање редовне линије у периоду од 10 јуна до 30 септембра, оправдавајући обављање једног лета седмично у току лета 2004 године. Уколико би саобраћај порастао, Аеродром Тузла би размотрио могућност отварања нових линија за Швицарску и Мађарску те Београд и Љубљану. Влада ТК даје велику подршку развоју тузланског аеродрома за комерцијални саобраћај.

Општина Тузла најавила је јавни оглас за Пословни инкубатор "Липница" позивајући домаћа мала и средња предузећа и већ развијене домаће и међународне фирме да уложе захтјев за додјелу најјефтинијих пословних просторија у цијелој Босни и Херцеговини (0.00 КМ) уз само један захтјев, отварање нових радних мјеста уместо плаћања. Шестаест талијанских фирми већ је изразило интерес путем писама о намјери да почне са пословањем у овим просторијама (које обухватају и пословни центар намијењен већ развијеним фирмама које су успоставиле тржиште, као и пословни инкубатор за отпочињање рада малих и средњих предузећа.).

Отварање пословног инкубатора у просторијама некадашњег рудника "Липница" резултат је иницијативе Општине Тузла потакнуте постојањем Одлуке Владе Федерације Босне и Херцеговине којом се омогућава страним фирмама да послују у Босни и Херцеговини без пореза на промет, у првих пет година. Да би ове пословне просторије биле спремне за рад што је прије могуће, Општина Тузла заједно са Агенцијом за регионални развој у Тузли, уложила је захтјев за додјелу средстава ЕУ РЕД које би требало уложити у побољшање инфраструктуре Пословног инкубатора "Липница".

ОХР Бања Лука

Основана регионална развојна агенција
Сјеверозападне БиХ

Акредитирана регионална развојна агенција Сјеверозападне БиХ, Бања Лука и Бихаћ-АРДА (НВ) основана је 25 марта 2004 у Бањалуци, чији је темељни задатак припрема развојне стратегије за ову регију.

Оснивање регионалне развојна агенције Сјеверозападне БиХ био је посљедњи корак везан за оснивање агенција за развој у свих пет привредних регија. Наредни корак ће бити успостављање кровне агенције кроз коју ће се вршити координација регионалних заједничких пројеката.

ЕУ је одобрила 2.4 милиона КМ за прву фазу регионалног развојног програма. Осим подршке привреди и сарадњи међу регијама, ЕУ се одлучила за овај пројекат да би умањила политичке тензије и миграцију становништва.

АРДА НВ је удружење од 35 чланова. Управни одбор АРДА НВ основан је 7 априла и састоји се од 7 чланова.

У току првог састанка Управног одбора расправа је била концентрисана на запошљавање особља, израду пословног плана и систем регистрација Агенције за развој. АРДА НВ ће имати канцеларије у Бањалуци и Бихаћу; финансираће је општине чланице и ЕК.

Раст физичког обима индустријске производње се наставља

За прва два мјесеца 2004 године физички обим производње у Републици Српској порастао је за 11.6 посто у поређењу са истим периодом прошле године. Овај позитиван тренд се и даље наставља тако да је физички обим производње у 2003 години у поређењу са 2002 годином (период са утврђеним индексом) 5.7 посто виши.

До оваквог раста је углавном дошло због 13.4 постотног пораста у сектору производње, што објашњава више од 50 посто индекса индустријске производње.

Највећи пораст од 54.2 посто био је у вађењу руда и камена, што покрива 7.9 посто индекса индустријске производње.

Влада Републике Српске усвојила је план приватизације стратешких предузећа 25 марта 2004 године. Овај докуменат садржи списак активности чији је циљ оживљавање производње.

Владе Републике Српске ће настојати да повећа продуктивност предузећа и привреде у цјелини и омогућити бољу приватизацију и услове улагања тако што ће

- Иницирати оснивање развојног фонда или развојне банке (као што је случај у Федерацији Босне и Херцеговине), за подршку одрживих програма фирми путем повољних кредита
- Ревидирати политику цијена енергије, телекомуникација, саобраћаја и осталих услуга и накнада
- Обезбиједити предуслове за убрзање поступка "радног стечаја" када буде поднесен приједлог за покретање стечајног поступка, с акцентом на реорганизацији

- Обезбиједити средства потребна за provedбу Закона о стимулацији развоја малих и средњих предузећа.

НАЈНОВИЈЕ ЕКОНОМСКЕ ИНФОРМАЦИЈЕ ЗА БИХ

Економски показатељи у БиХ за период јануар
2001 – фебруар 2004

Извор: Завод за статистику ФБиХ и РС

Индикатор	Федерација БиХ	Република Српска	БИХ (процјена ОХР-а)
ГДП номинални 2002	7,943 милион КМ	3,418 милион КМ	
Номинални пораст 2001-2002	+ 9,19%	+ 14,2%	
Стварни пораст 2001-2002	+ 9,39%	+ 11,8%	
Индекс у индустријској производњи			
02/04 у поређењу са 2003	98,4	95,6	Н/А
02/04 у поређењу са 02/03	116,6	117,6	Н/А
Индекс малопродајних цијена			
02/04 у поређењу са 2003	100,1	102,6	Н/А
02/04 у поређењу са 12/03	100,4	100,6	Н/А
02/04 у поређењу са 02/03	99,9	101,5	Н/А
Просјечна нето плата 02/04	524,53 КМ	406 КМ	484,9 КМ
Индекс номиналне нето плате 02/04 у поређењу са просјеком у 2003	100	107,8	Н/А
Број запослених 09/03	387.542 лица	238.190 лица	625.732 персонс
Број регистрованих незапослених 02/04	308.017 лица	139.806 лица	447.823 персонс
Број пензионера 02/04	287.673 лица	184.467 лица	Н/А
Просјечна пензија 02/04	198,84 КМ	164,40 КМ	Н/А
Увоз 01/04 – 02/04	784.3 милион КМ	290.4 милион КМ	Н/А
Извоз 01/04 – 02/04	289.6 милион КМ	79.3 милион КМ	Н/А
Трговински дефицит 01/04 – 02/04	494 милион л КМ	211.1 милион КМ	Н/А
Покривеност увоза извозом	36.9%	27.3%	Н/А